

# Učiteljski tovariš

Stanovsko političsko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani  
Mesečna priloga »Prosveťa«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pism ne sprejemamo. Izšaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din. za inosestevstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list in članarino. Oglašji po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. šek. rač. 11.197. Telefon 3112

## Šolski upravitelji in finančni zakon za leto 1933./34.

Naloge šolskih upraviteljev, določene po zakonu, so tako mnogovrstne in tako velike odgovornosti, da bi jim moral priznati zakon za to posebne in zvišane prejemke. Upraviteljem šole ni naložena samo skrb, da se redno in pravilno vrši šolsko delo, on je tudi zastopnik šole napram oblasti, kar je zvezano z obilnimi posli, katere mora opravljati po izvršenem delu v razredu. Pa ne samo to. Od njegovega taktičnega obveščanja z učitelji, avtoritativnega razloga napram učencem in preudarne in razumne obveščanja z ljudstvom, ustvarja ono znošnost in harmonijo, ki naj vlada med šolo in domom, da ta doseže kar najboljše uspehe.

Gospodarske naloge so sicer izročene zastopnikom šolske občine, vendar vsakdo, ki kolikar poznajo položaj naše šole, posebno na kmetih, ve, da je v pretežni večini naložena tudi ta skrb šolskim upraviteljem. Zakon sam je poveril mesto poslovodje-tajnika v krajevnem šolskem odboru, kar znači, kakor pri vseh organizacijah — dušo te korporacije.

Kolike so te skrbi, koliko je dela, zlasti v današnjih težkih gospodarskih prilikah, ve le tisti, kdor je to skušal in pozna mišljenje mnogih naših ljudi, ki ga imajo do šole in njenih potreb. Poleg obilnih poslov vrši šolski upravitelj nekakega posredovalca med zahtevami prosvetne uprave in ljudstvom, z vedno skrbjo in preudarnostjo, da zadene pravo in pridobiva na eni strani šoli potreben ugled, na drugi pa gospodarsko pomoč šolske občine.

Za te težke naloge so mu bile od vseh začetkov našega šolstva priznane poleg naslova tudi materialne koristi. V vseh šolah so se zidala poleg učnih prostorov tudi materialna stanovanja za šolske upravitelje. Vodja šole pa je prejemal tudi posebno vodstveno doklado, ki je bila sicer skromna, a bila je vsaj kot nekako priznanje za njegovo večje in odgovornejše delo. Ponemokd so celo krajevni činitelji, šolske občine, dajali šolskim upraviteljem še posebne bonitete v prepričanju, da se bodo potezali za taka mesta vzorni učitelji, od katerih bo imela šola in občina večje koristi, kakor je bil dovoljen pobiljšek.

Z novim zakonom so upravitelji v vsem izenačeni z ostalimi učitelji. Materialna stanovanja so upraviteljem šol sicer ostala, vendar so morali do lanskega leta tudi upravitelji urediti po precepnitvi materialnih stanovanj plačevati stanarino tako, da v tem času o prostih stanovanjih niti ne moremo govoriti. Ta ugodnost jim je bila priznana, kakor tudi vsem učiteljem, šele z aprilom preteklega leta.

Upraviteljske doklade so povsem odpadle, kar ni le škoda za upravitelje same, ampak tudi za napredek šole. Z imenovanjem učitelja za upravitelja je temu podjelena poleg naslova velika skrb in odgovornost, ki sta združeni z obilnim delom.

Zdrav in krepak razvoj našega šolstva ne zavisi samo od dobrega nadzora, temveč veliko bolj od dobrega in preudarnega vodstva. Upravitelj, ki ve, kaj hoče in kaj mora, ustvarja šolo. Lahko rečemo: kakršen upravitelj, taka šola. Jasno je, da sam upravitelj tudi ne ustvarja dobre šole, da mu je potreba dobrih in vestnih učiteljev. Toda ti morejo izvršiti povsem svojo nalogo le pod dobrim in smotrenim vodstvom.

Z zakonom je sicer v nekem primeru pomagano upraviteljem šol s tem, da so tam, kjer je na šoli preko 12 razredov, oproščeni od dela v razredu. To določilo je olajšalo delo onim, ki imajo gotovo število razredov, ni pa pomagano z njo tistim, ki imajo manj od 12 razredov, dasi imajo pogostokrat prav toliko, v izvestnih prilikah in razmerah pa še celo več posla, kar zavisi največkrat od krajevnih prilik. Pogrešamo tu nekega razmerja, neke graduacije, na podlagi katere naj se zniža upraviteljem delo v šoli, da morejo posvetiti več skrbni vodstvu šole in pouku, upravnim in gospodarskim poslom.

Kakor poročila dnevno časopisje je predložil finančni odbor narodni skupščini poročilo k predlogu fin. zakona za leto 1933./34.

V teh predlogih čitamo med drugimi predlogi, ki zadevajo prosveto, tudi to, da naj se menja zadnji odstavek § 113. in glasi: V šolah, ki imajo več kot 16 oddelkov, se upravitelji teh šol oproščajo vsakega dela v razredu.

Ta predlog meri na to, da se vrne nekaj upraviteljem, ki so bili do sedaj oproščeni razrednega pouka, zopet na delo v razred. Kdor pozna veliko in težko delo upraviteljev na šolah, ki imajo po šest do osem oddelkov, pa marajo poučevati polno število predpisanih ur v svojem razredu, si lahko predstavlja

breme, ki sloni na onih upraviteljih, ki imajo še več oddelkov. Kje naj vzamejo ti upravitelji čas, da bodo kot učitelji ostalim učiteljem za vzgled. Poleg tega naj popravljajo v izven učnem času naloge in se pripravljajo na pouk. Vrše naj vestno vse upraviteljske posle z oblastmi, pripravljajo gradivo za učiteljske svete, sprejemajo stranke, vodijo posle krajevnega šolskega odbora itd. Naloga je to, ki jo zmore popolno in neoporečno vršiti le telesno in duševno skrajno krepak in zdrav človek.

Pa če bi bilo s tem že vse izvršeno! Naloga je, da se učitelj udeležuje tudi v prosvetnem delu med narodom, t. j. dela naj pri raznih kulturnih in gospodarskih ustanovah v izven šolskem času. Prav in v redu je to. Potrebno tudi. Duša prosvetnemu delu med narodom je bil že od nekdaj učitelj, pred vsem pa šolski upravitelj, ki je že po svojem zvanju in navadno daljšem službovanju z narodom v ozkem stiku in pozna krajevne prilike. Vse prav in v redu je. Nastane le vprašanje, koliko časa bo vse to vzdržal. Koliko časa bo šlo, ne da bi trpela ena ali druga stvar na popolnosti in dovršenosti. Nič čudnega, če nastane tu ali tam, ali pa povsod, polovičarstvo. Vprašanje zaposlenosti šolskih upraviteljev je važno in treba je v tem izpregovoriti odkrito besedo.

Bili smo vedno nasprotniki oproščanja šolskih upraviteljev od šolskega dela tam, kjer ni potrebe in sile. Jasno pa je tudi, da se s številom oddelkov množi delo, zato je treba upravitelje z rastočim številom oddelkov razbremeniti pri delu v razredu.

Z vso pravico se bodo tu oglasili eno- in dvo-, pa tudi tri- in več-razredničarji češ, nas pa ne vidi nihče, ki delamo z največjim številom učnih ur, v najtežjih razmerah, v najbolj pozabljenih krajih in poleg vsega šolskega dela opravljamo vse upraviteljske posle in posle pri krajevnih šolskih odborih.

Res je, zato pa smo mnenja, da pripada vsem upraviteljem brez izjeme, od eno-razredničarja dalje, poleg prostega stanovanja v šoli, tudi primerna upraviteljska doklada, ki naj bo za vse upravitelje enaka in tako velika, da bo lahko vsak upravitelj z vnujo in ljubeznijo vršil poverjene posle v korist šole, učiteljstva in ljudstva.

Bilo pa bi tudi pravično, da se prizna vsem upraviteljem, ne glede na število razredov, enaka upraviteljska doklada.

Ne bodo li na ta način prikrašani oni na več-razrednicah?

Prepričan sem, da je predlog dober in pravičen, treba ga je le pravično izvesti. Vsakdo bo privoščil upravitelju na eni, dvo- in morda trirazredni šoli iste upraviteljske doklade, saj so posli domalega isti. Kolikor so na višje organiziranih šolah večji, ima pa upravitelj kolikor toliko več ugodnosti iz drugih razlogov.

Z rastočim številom oddelkov pa naj bi se upraviteljem število ur zmanjšalo v razredu, počeni od štirirazrednice tedensko po dve uri. Na ta način bi bil upravitelj s pri- lično 15 oddelki domalega povsem opro- ščen razrednega pouka. Z zmanjšanjem šte- vila ur bi pridobil dovoljno časa za večje upraviteljske posle in druga dela, ki so zve- zana z njegovim položajem. Iz take razdelitve dela bo vsakemu, kdor pošteno misli in dobro hoče, povsem upravičen predlog, naj se pri- zna vsem upraviteljem brez izjeme enotna pa dovoljna upraviteljska doklada.

Ostane le še vprašanje, kdo naj prevzame ure v razredu namesto šolskega upravitelja. S številom oddelkov raste število učiteljev in odpade pouk v oddelkih, dostikrat tudi šte- vilo otrok v posameznih oddelkih. Da je pouk na takih šolah in oddelkih lažji in uspešnejši kakor na eno-, dvo- ali trirazred- nicah, ne glede na vse druge nepravilnosti, ki so pogostokrat združene s temi šolami, mi bo vsakdo rad potrdil. Zato ne bo preveč zahte- vano, da prevzamejo posamezni učitelji v upraviteljevem razredu, ki je navadno višji, posamezne predmete, ker se že itak mnogo- kje uvaja predmetni pouk. Ta obremenitev je povsem upravičena in pravična, saj dela v tem času upravitelj — kot odgovorni voditelj šole, za prid in korist celega zavoda.

Predlog za finančni zakon še ni sprejet, zato sem napisal te misli z željo, da bi jih oni, ki imajo o stvari odločati, upoštevali.

S predlaganim bi bilo vprašanje šolskih upraviteljev povoljno in tudi pravično rešeno, kar bi brezdvomno ne koristilo samo njim, ampak tudi zdravemu razvoju in napredku naših narodnih šol.

## Stanarina učiteljic poročenih z neučitelji

V našem strokovnem listu od 26. jan. t. l. pod naslovom »Učit. stanovanja in stanarina« se pletira izključno za to, da od učiteljev- zakoncev oboja prejemata stanarino. Tu je go- vor samo o učiteljih - zakoncih, o zakonskem učiti. paru; ne omeni pa usode učiteljic, poro- čenih z drž. uradniki, drž. umirovljenci in drugimi, ki so izven učiti. stanu.

Res je naprosil izvršni odbor v svoji spo- menici g. ministra prosvete, naj se na noben način s fin. zakonom za l. 1933./34. ne izmenja § 84. zak. o narodnih šolah. Edino pravično je — piše nadalje omenjeni članek —, da pre- jema poročena učiteljica svojo stanarino, ako njen mož ne uživa stanovanja in kuriva v naravi.

Ta pasus »ako njen mož ne uživa stano- vanja in kuriva v naravi«, bi se mogel, če ga ad litteram vzamemo, nanašati tudi na tiste poročene učiteljice, katerih možje niso učitelji. Saj tudi ti ne uživajo stanovanja in ku- riva v naravi.

Paragrafi se dajo tam, kjer jim tekst ni- ma jasnega, odločnega akcenta, različno tol- mačiti, in kaj rado na škodo onega, kateri bi moral, da nekaj prejme.

Zato sem trdno prepričana, da se bo tudi § 84. interpretiral na škodo nas, ki smo po- ročene z neučitelji in prihajamo do neprijetne ugotovitve, da se je v spomenici izvršnega od- bora prezrlo vprašanje učiteljic, poročenih z neučitelji. Ta zelo neprijetna ugotovitev mi daje povod, da podam v interesu prizadetih učiteljic nekoliko refleksij.

Zal mi je, da se v tem pogledu nihče nas ni domislil. Izgleda, kot da me sploh ne bi bile članice onega stanu, kateri je, kot čitamo v izvodu »Narodne prosvete«, stebel države. Neprijetno pogrešamo, da se ne namerava tudi nam dati možnost, da se tudi me »ne- moteno in z vso svojo voljo posvetimo po- ključu«. Bi-li bil morda finančni efekt, ki bi se

na naš račun dosegel v občinskih proračunih, odločen za stanje občinskih blaginj? Mi- slim, da ne, ker v nobenem kraju ne pred- stavljamo tako veliko število. Resnica je le ta, da ta »obremenitev ne bi bila za nobeno občino tako usodna, dočim bi stanarina, vzeta nam z neučitelji poročenim učiteljicam, bila za nas občutljiva materialna izguba. To bi tudi pomenilo neenako honoriranje za enake dolžnosti. Tudi me ne živimo samo od besede božje. Tudi nas so zadele vse dosedanje re- dukcije prejemkov in sedaj nam preti od- vzetje naše stanarine.

Odveč je omeniti, da niti naši možje, ka- terim je redukcija tudi parkrat potrkala na vrata, ne prejemajo bajeslovnih gaž general- nih direktorjev. Kar prejemajo oni, je reko- penzacija za njihovo delo. Kar se tiče našega stanu, vemo vsi, da naš gmotni položaj ni tak, da bi mogli brez škode utrpeti tudi naj- manjše zmanjšanje prejemkov.

Jaz bom n. pr. 1. aprila 1933. dobila, ako se mi vzame še stanarina —, 650 Din manj plače, nego sem je imela pred 2 letoma. To torej naj je moj in mnogih drugih tovarišic napredek v honorarju za delo!

Pri neki svečanosti je poudaril bivši mi- nister prosvete g. B. Maksimovič, da je učiteljsko apostolski kor države. Tudi me, z ne- učitelji poročene, smo članice tega apostol- skega kora. Zato naj se tudi nam da možnost, da moremo nemoteno in z vso svojo voljo vršiti svojo apostolsko misijo.

Samo želimo, da nas v omenjeni pogibelji ne pozabijo oni, ki so poklicani, da zastopajo interese celokupnega učiteljstva, torej tudi interese nas, z neučitelji poročenih. Prvi april je že pred vrati, zato naj se pravočasno na- pravijo potrebni koraki, ker:

Roma deliberante, Saguntum perit.

I. K. B.

## Splošne vesti

### I Z J A V A.

Učiteljsko obveščamo, da je bil spor v zadevi, ki je bila objavljena v 27. številki »Učiteljskega tovariša« z dne 23. febr. t. l. na tem mestu, sporazumno in tovariško na društvenem zborovanju sreskega društva JUU Ljubljana — zah. del dne 11. marca t. l. po- ravnan.

Vsi podpisani pa obsojamo one, ki so se v zadevo vmešali ter jo izkušali izrabiti, kar ni bil namen onih, ki so akcijo započeli.

V Ljubljani, dne 12. marca 1933.

Ivan Dimnik, s. r. Josip Kobal, s. r.

Edvard Prinčič, s. r.

— Praktični učiteljski izpiti v Ljubljani se bodo začeli v aprilskem roku v sredo dne 19. aprila 1933. ob 8. uri dopoldne. Kan- didatje naj svoje pravilno opremljene prošnje za pristupitev k izpitu vložijo po uradni poti pravočasno tako, da bodo vsaj do 13. aprila 1933. v rokah izpitnega odbora, sami pa naj se zgledajo pol ure pred začetkom v di- rektorjevi pisarni. Zakasnele prošnje kakor tudi zamudniki pridejo v poštev še le za pri- hodnji izpitni rok v jeseni. — Izpitni odbor. Ravnateljstvo drž. učiteljske šole v Ljubljani, direktor: Marolt N.

— Okrožnica banske uprave. Na zahtevo ministrstva prosvete v odloku P. br. 51.565 od 2. febr. 1933. je izdala banska uprava 13. februarja 1933. IV. No. 2736/1 naslednjo okro- žnico:

Da bi se naša šolska mladina čimbolj upoznala z ženjalnimi iznajdbami velikega sina našega naroda Nikole Tesle, priporoča ministrstvo prosvete, da učitelji srednjih, učiteljskih in meščanskih šol pri svojih preda- vanjih izrecno poudarjajo znanstvena dela in izsledke Nikole Tesle. Pri Mladinski matici je izšla prav te dni knjiga: »Tesla in razvoj elektrotehnike.« Šolski upravitelji ne pozabite naročiti te važne knjige za učiteljske in šolar- ske knjižnice.

— Pedagoška centrala v Mariboru je otvo- rila prav svečano svojo novo čitalnico na drž. učiteljski šoli dne 7. marca in obenem pro- slavila rojstni dan velikega predsednika naše bratske republike Čehoslovaške T. G. Masa- ryka.

Profesor Šilih je v uvodnih besedah po- zdravil zastopnike oblasti prosvetnih ustanov in mnogobrojno občinstvo, ki je z velikim interesom sledilo predavanju, ki ga je imel ob tej priliki bivši Masarykov učenec direktor drž. učiteljskega F. Kadunc. Naslikal nam je Masaryka kot pedagoga, filozofa in držav- nika. Govoril je dalje o velikem vplivu, ki ga je imel profesor Masaryk na jugosloven- sko študentstvo, ki je študiralo takrat v Pra- gi. Masaryk je kot politik mnogokrat prisko- čil v pomoč od Avstro-Ogrske zatiranim Ju- goslovanom. Tudi med svetovno vojno je po-

magal in podpiral Masaryk težnje Jugoslova- nov vedno in povsod. Predvsem se pa imamo zahvaliti državniku Masaryku, da je danes naša mala antanta tako pomembna in trdna organizacija, ki kljubuje samozvestno vsem našim neprijateljem.

Želimo, da se to izbrano in mnogobrojno občinstvo, ki je napolnilo slavnostno dvora- no, še večkrat zbere v tej tako udobno ure- jeni dvorani, za katere ureditev je prispevala tudi kraljevska banska uprava v Ljubljani s svojim izdatnim doprinosom.

### TOVARISI(CE)!

NE POZABITE NA OBMOR- SKI UČITELJSKI DOM IN POSLJITE PRIJAVNICE!

— XI. redni občni zbor Zadruga državnih nameščencev bo v dvorani Delavske zbornice, Miklošičeva cesta v Ljubljani, v petek dne 31. marca 1933 ob 19. uri s sledečim dnevnim redom: 1. Konstituiranje občnega zbora. — 2. Čitanje revizijskega poročila Saveza o revizi- ziji zadruga. — 3. Poročilo upravnega in nad- zorstvenega odbora: a) odobritev letnega ob- računa; b) razdelitev čistega prebitka iz le- ta 1932.; c) podelitev razrešnice upravnemu in nadzorstvenemu odboru. — 4. Volitev dveh članov in štirih namestnikov upravnega od- bora in dveh članov in treh namestnikov nad- zorstvenega odbora. — 5. Predlogi in pritožbe zadrugnikov. — 6. Odobritev pravilnikov v smislu čl. 50 pravil. — 7. Raznosterosti. — Opomba: 1. Skupščina sklepa polnoveljavno, kadar je navzoč eden več kot polovica za- drugnikov (člen 35 pravil). Ako na določeni dan in uro ne pride toliko število združ- nikov, se bo vršil občni zbor pol ure kasneje to je ob 19. uri in 30 min. na istem kraju in z istim dnevnim redom in bo sklepal polno- veljavno brez ozira na število navzočih za- drugnikov. — 2. Letni račun za leto 1932. je zadrugnikom na vpogled v zadrugni pisarni, Vodnikov trg št. 5, med delavnimi urami.

— Učiteljska kreditna zadruga v Kuma- novem. Preteklo nedeljo je imela svoj občni zbor »Učiteljska kreditna zadruga« v Kuma- novem. Iz poročila, ki je bilo podano na tem občnem zboru, je razvidno, da ima zadruga 68 članov - učiteljev iz zgelnogovskega sreza. Članske vloge znašajo 33.200 Din, a posojila 27.640 Din. — To je najbrže ena najmanjših učiteljskih zadrug. Sicer pa iz malega raste veliko.

— Učiteljski dom v Mariboru. Učiteljsko društvo za ormoški okraj je darovalo namestu venca na grob pokojnemu tovarišu šolskemu upravitelju v pok. Francu Megli 200 — Din. Prav iskrena zahvala, — V Mariboru, 13. mar- ca 1933. M. K., blagajnik.